

RUSZ Dániel
rusz.daniel@hm.gov.hu

A MEGKÜLÖNBÖZETŐ JELZÉSEK JOGSZABÁLYI HÁTTERE ÉS AKTUALITÁSA

Absztrakt

A közúti közlekedésben használt megkülönböztető jelzések – hétköznapi nevükön villogók, szirénák – azok a fény- és hangjelző készülékek, melyeket a speciális közfeladatokat ellátó gépjárművekre szerelnek fel. A jelzés használatának célja a közlekedés többi résztvevőjével szembeni elsőbbség „kérése”, ezáltal a vonulás időtartamának csökkentése. Megkülönböztető fényjelzések alatt a kék vagy kék és vörös színű villogót/villogókat, míg hangjelzésen a váltakozó hangmagasságú szirénát értjük. Mint a közlekedés minden területét, úgy a megkülönböztető jelzések használatát is szabályozni kell. A szabályozók szükségessége nem kérdés, aktualitásuk, alkalmazhatóságuk azonban a közlekedés fejlődésével, a kor előrehaladtával változhat. A szabályozók kiterjednek a megkülönböztető jelzések definiálására, műszaki paramétereire, installálására, használatára, a használatra jogosultak körére, a használatra jogosult személyek alkalmassági vizsgálatára és a jelzésekkel ellátott járművel szemben tanúsítandó magatartásra.

The cognizances used in vehicular traffic - informally called beacons, sirens - are light and sound emitting devices that are set up on vehicles performing special public tasks. The purpose of these signals are to "ask" priority for the other participants of the traffic, thus reducing the runs. Under light cognizances we mean the blue or blue and red flaslight/flashlights, and under sound cognizances we mean the sirens with alternating pitch. Like every section of traffic, using cognizances needs to be regulated. The necessity of cognizances is not a matter of question, however their actualities, applicability can change with the developement of traffic and time. The regulations involve the definition of cognizances, their technical parameters, installation, usage, authorized persons, the aptitude test of authorized persons and the attitude to vehicles using cognizances.

Kulcsszavak: *megkülönböztető jelzés, villogó, sziréna, jogszabály ~ emergency vehicle lighting, flashing light, siren, laws*

BEVEZETŐ

A megkülönböztető jelzések felszerelésére és használatára szigorú szabályok vonatkoznak. A jelzésekkel kapcsolatos szabályokat, előírásokat rendeletek és utasítások tartalmazzák. A megkülönböztető jelzésekkel vonuló jármű egy különösen veszélyes üzem a közlekedésben, ezért a szabályozók alkalmazása fontos és elengedhetetlen, hiszen ezek teszik lehetővé a jelzések biztonságos használatát.

A szabályozók kiterjednek:

- a megkülönböztető jelzések definiálására,
- a megkülönböztető jelzés felszerelésére és használatára,
- a jelzések felszerelésének és használatának engedélyezésére, ellenőrzésére,
- a jelzéseket használó járművek forgalomba helyezésére és műszaki feltételeire,
- a megkülönböztető jelzéseket használó járművekkel szemben tanúsítandó magatartásra,
- a jelzéseket használó gépjárművezetők pályaalakmassági vizsgálatára.

A tanulmány célja, összefogni és ismertetni a megkülönböztető jelzések használatával kapcsolatos hatályos jogi szabályozókat, valamint – aktualitási szempontok figyelembevételével – javaslatot tenni a szabályozók módosítására.

A MEGKÜLÖNBÖZTETŐ JELZÉS

Jogszabályi háttér: 12/2007. (III. 13.) IRM rendelet a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának a szabályairól.

Jogszabály vonatkozó tartalma, értelmezése[1]: A rendelet definíciója szerint a megkülönböztető jelzés (hétköznapi nevén a villogó és a sziréna) olyan fény- és hangjelzést adó készülék, mely kék vagy kék-vörös villogó fényt bocsát ki, valamint váltakozó hangmagasságú hangjelzést ad. Felszerelését tekintve, az eszköz rendelkezhet fix rögzítéssel, de lehet mobil is, azaz mozgatható kivitel is.

1. ábra. Fix és mobil rögzítésű, korszerű megkülönböztető jelzések^[2]

A mobil megkülönböztető jelzés a gyakorlatban azt jelenti, hogy a fényjelző, azaz a villogó talpazata mágnescoronggal vagy tapadókoronggal szerelt, ezáltal könnyedén kihelyezhető vagy levehető a jármű tetejéről. A hangjelzőre többnyire ez a megoldás nem jellemző, hiszen ezeket a berendezéseket, fixen a jármű motorterében helyezik el. Vannak azonban olyan kombinált mobil megkülönböztető jelzések, melyek egyben fény- és hangjelző berendezések is (pl.: Federal Signal Vama LM 500 típusú mobil fény- és hangjelzés).

Jogszabály aktualizálásának lehetőségei: A jogszabály a fényjelzőt kék vagy kék és vörös színű fényt kibocsátó lámpaként definiálja. A régebbi típusú megkülönböztető fényjelzésekre még igaz ez a meghatározás, azonban a korszerű villogók, fényhidak már több extra funkcióval is rendelkeznek, melyekhez eltérő színű és villogási/világítási módú fények társulnak. Jellemző a sárga és a fehér szín megjelenése, a sárga színű villogó fények főleg a forgalom tájékoztatását, irányítását szolgálják (pl.: terelőfény), míg a fehér fényű lámpák a munkaterület megvilágítására szolgálnak (pl.: igazoltatás céljából megállított jármű megvilágítása vagy házsám kereső oldalfények). Megjelent továbbá egy új használati mód is a fényjelzőknél, mégpedig a cirkáló vagy helyzetjelző mód. Aktív állapot esetén a megkülönböztető fényjelzés nem villogó, hanem folyamatosan világító, csökkentett erősségű fényt bocsát ki, melynek célja a környezet tájékoztatása a hatóság vagy a mentési szerv jelenlétéről, intézkedéséről, ami adott esetben preventív hatású is lehet.

A hangjelzők tekintetében is van változás. A nyugati szirénavezérlők piacra kerülésével megjelent egy új, a hatóság által viszonylag gyakran használt állandó hangmagasságú jelzés, a HORN, azaz a kürt hang. Ezt a „berregő” hangot a jogszabály nem értelmezi, ezért a közlekedésben résztvevőktől sem várható el, hogy megfelelőképpen reagáljanak erre a hangjelzésre.

A MEGKÜLÖNBÖZTETŐ JELZÉS HASZNÁLATÁRA JOGOSÍTÓ TEVÉKENYSÉGEK

Jogszabályi háttér: 12/2007. (III. 13.) IRM rendelet a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának a szabályairól.

Jogszabály vonatkozó tartalma[1]: Megkülönböztető jelzéseket használni csak olyan járműveken lehet, melyek közérdekű feladatot látnak el és a tevékenység célja:

- az emberi életet, testi épséget, egészséget közvetlenül fenyegető veszélyek elhárítása,
- az emberi környezetet és a vagyoni javakat közvetlenül fenyegető veszélyek elhárítása,
- nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettségek teljesítése,
- kármentesítés,
- a honvédelem,
- a nemzetbiztonság védelme,
- a közbiztonság védelme,
- kiemelt államérdekből ellátandó feladatok végrehajtása.

Jogszabály aktualizálásának lehetőségei: A felsorolás nem tartalmazza a kritikus infrastruktúrák védelmét, pedig fontos lenne szerepeltetni a listán.

Sajnos rendszeresen történnek tragikus, halálos kimenetelű balesetek is, amikor sürgősségi halottszállítóknak is a kárhelyszínre kell vonulni. A városi utakon és a közúti balesetek során tapasztalható dugókat figyelembe véve, megfontolandó lenne a közterületekről, közutakról, közösségi helyekről történő halottszállításhoz használt járműveket – ha szükséges hatósági feladatkörbe vonva – megkülönböztető jelzéssel ellátni, melyet különösen indokolt esetekben használhatnak.

A MEGKÜLÖNBÖZTETŐ JELZÉS FELSZERELÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ENGEDÉLY ALÓL MENTESÜLŐ SZERVEZETEK

Jogsabályi háttér: 12/2007. (III. 13.) IRM rendelet a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának a szabályairól.

Jogsabály vonatkozó tartalma[1]: Az alábbi szervezeteknek nem kell hatósági engedély a megkülönböztető jelzést adó készülék felszereléséhez:

- Országos Mentőszolgálat (sürgősségi betegellátást végző járművek),
- Magyar Honvédség (sürgősségi betegellátást végző járművek),
- rendvédelmi szervek (sürgősségi betegellátást végző járművek),
- hivatásos katasztrófavédelmi szervek,
- önkormányzati tűzoltóságok,
- főfoglalkozású létesítményi tűzoltóságok,
- beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesületek,
- Rendőrség közrendvédelmi, közlekedésrendészeti, határrendészeti szolgálatai (közvetlen helyszíni beavatkozásra rendszeresített járművek),
- büntetés-végrehajtási szervek (fogvatartottakat szállító és kísérő járművek),
- Rendőrség és az Országgyűlési Őrség (védett személyeket szállító járművek),
- terrorizmust elhárító szerv (műveleti tevékenység végzésére rendszeresített gépjárművek),
- Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság (KKB) elnöke (hivatali járműve),
- katasztrófaveszély esetén a KKB elnöke által kijelölt szervezetek (a meghatározott feladat ellátására közvetlenül használt gépjárművek),
- bányamentő szolgálatok,
- Közbeszerzési és Ellátási Főigazgatóság (kiemelt államérdekből ellátandó feladatokat végrehajtó járművek),
- Honvédelmi Minisztérium (kiemelt államérdekből ellátandó feladatokat végrehajtó járművek),
- Külgazdasági és Külügyminisztérium (kiemelt államérdekből ellátandó feladatokat végrehajtó járművek),
- védett személyek szállítását és kísérését végzők
- (zárt csoportban közlekedő (közrefogott) járművek).

A MEGKÜLÖNBÖZTETŐ JELZÉS FELSZERELÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ENGEDÉLY ALÓL NEM MENTESÜLŐ SZERVEZETEK

Jogsabályi háttér: 12/2007. (III. 13.) IRM rendelet a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának a szabályairól.

Jogsabály vonatkozó tartalma[1]: Az alábbi szervezeteknek szükséges a hatósági engedély a megkülönböztető jelzést adó készülék felszereléséhez:

- sürgősségi vér és szervtranszplantációs szállítást végzők,
- sürgősségi betegellátást végzők,
- a közművek által okozott súlyos veszélyhelyzet azonnali elhárítását végző szervek,
- Nemzeti Adó- és Vámhivatal,
- Rendőrség (engedély alól nem mentesülő járművek),
- nemzetbiztonsági szolgálatok,

- büntetés-végrehajtási szervek (engedély alól nem mentesülő járművek),
- hivatásos katasztrófavédelmi szervek (engedély alól nem mentesülő járművek),
- létesítményi tűzoltóságok (engedély alól nem mentesülő járművek),
- önkéntes tűzoltó egyesületek (engedély alól nem mentesülő járművek),
- Magyar Honvédség (engedély alól nem mentesülő járművek),
- Legfőbb Ügyészség,
- Közlekedésbiztonsági Szervezet.

Jogsabály aktualizálásának lehetőségei: A tömegközlekedését biztosító társaságok által felügyelt és működtetett infrastruktúrákról nem a közművek jutnak eszünkbe. A Budapesti Közlekedési Vállalat, a Budapesti Közlekedési Központ, és a Magyar Államvasutak is rendelkezik megkülönböztető jelzést használó járművekkel (üzemzavar vagy veszélyhelyzet elhárítás, balesethelyszínelés, stb.). A közlekedési cégek mellett a Magyar Nemzeti Bank is használ megkülönböztető jelzéssel rendelkező járművet. A rendelet jelenleg nem tér ki ezekre a szervezetekre, célszerű lenne újra felmérni és bővíteni a megkülönböztető jelzés használatára jogosultak körét (pl.: tömegközlekedést vagy más kritikus infrastruktúra biztonságos működését, üzemeltetését akadályozó, veszélyeztető helyzetek elhárítása vagy speciális értékszállítás).

A közterületről történő sürgősségi halottszállításhoz használt járművek üzemeltetőjével is bővíteni lehetne a listát.

Mérlegelni lehetne továbbá, hogy nincs-e szükség egy záró bejegyzésre, mely tartalmazná: „az a szervezet vagy személy, melyet egy – a jogosultság megállapításának céljából felállított – bizottság feljogosít” (szigorú elbírálási szempontok alapján).

A MEGKÜLÖNBÖZETŐ JELZÉS FELSZERELÉSÉNEK ENGEDÉLYEZÉSE

Jogsabályi háttér: 12/2007. (III. 13.) IRM rendelet a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának a szabályairól.

59/2010. (OT 33.) ORFK utasítás a megkülönböztető jelzést adó készülékek felszerelése és használata engedélyezésével, illetve ellenőrzésével összefüggő rendőri feladatokról.

Jogsabályok vonatkozó tartalma[1][3]: A megkülönböztető jelzés engedélyezéshez kérelem beadása szükséges, melyhez csatolni kell a jelzés felszerelését és használatát megalapozó tevékenység végzését igazoló okirat másolatát, valamint megbízás alapján végzett tevékenység esetén a megbízást igazoló okirat másolatát. A kérelemben továbbá fel kell tüntetni az üzemeltetőt és a tevékenységet tartalmazó feliratok terveit, valamint a járműbe beépítésre kerülő megkülönböztető jelzések adatait.

Az engedély fix rögzítésű vagy mobil megkülönböztető jelzésre is kiadható. Fix rögzítésű megkülönböztető jelzés felszerelése akkor engedélyezhető, ha a járművel csak és kizárólag azt a tevékenységet végzik, melyre az engedélyt kiadták (kivéve fix megkülönböztető jelzéssel gyárilag felszerelt jármű). A mozgatható üzemmódú (mobil) megkülönböztető jelzést adó készülék felszerelése abban az esetben engedélyezhető, ha az engedélyezés alapjául szolgáló tevékenység ellátása alkalomszerű, esetenkénti vagy rendszeresen ismétlődő, de nem kizárólagos.

Az engedélyezést az Országos Rendőr-főkapitányság végzi. Az engedély a jármű műszaki érvényességéig adható ki. Az érintett gépjármű szükséges adatainak ellenőrzése a gépjármű nyilvántartásban történik. A hatóság a rendelkezésre álló céginformációs rendszerben ellenőrzi a kérelmet benyújtó szervezetekre vonatkozó nyilvántartási adatokat is.

Az engedélyezés során meghatározzák a megkülönböztető jelzést adó készülékkel felszerelt gépjárművön a megkülönböztető jelzés típusát, valamint ellenőrzik az üzembentartóra és az

üzemeltetés céljára vonatkozó jelzést, feliratot. A feliratokat jól látható és olvasható módon kell elhelyezni, melyet az engedélyező hatóság az engedélyezést követő 45 napon belül, illetve a közúti gépjármű-ellenőrzést végző rendőri állomány a feladata végrehajtása során ellenőriz.

Az engedélyezés és visszavonás nyilvántartásba és forgalmi engedélybe való bejegyzését az engedélyező hatóság ellenőrzi.

A hatóság – a megkülönböztető jelzés használatára vonatkozó engedély érvényességi ideje alatt – ellenőrzi/ellenőrizheti továbbá a jelzés használatának dokumentálására szolgáló menetlevelet vagy az annak megfelelő más okmányt. Az ellenőrzés kiterjed a menetlevélben a jelzés használatának naplózására, valamint az üzembentartó szerv vezetőjének negyedéves ellenőrzését igazoló bejegyzésre. A menetlevél adatai összehasonlításra kerülnek a megkülönböztető jelzés használatára irányuló bejelentés helyén történt nyilvántartásba vétellel.

Közúti gépjármű-ellenőrzés során az intézkedő rendőr minden esetben ellenőrzi, hogy a gépjármű nyilvántartás, illetve a forgalmi engedély tartalmazza-e a megkülönböztető jelzést adó készülék felszerelésére, illetve használatára jogosító bejegyzést. A rendőri ellenőrzésnek továbbá fokozottan ki kell terjednie a megkülönböztető jelzés felszerelésére és használatára vonatkozó előírások betartására (pl.: feliratok elhelyezése, okmányok megléte, pontos vezetése, stb.).

A személyi feltételek ellenőrzése a gépjárművezető vezetési jogosultságára, az egészségügyi 2. alkalmassági kategória, valamint a megkülönböztető jelzéssel ellátott jármű vezetéséhez szükséges PÁV I. kategória meglétére és érvényességére terjed ki.

A megkülönböztető jelzés használatára jogosító engedély visszavonása esetén a visszavonás tényét tartalmazó határozatot meg kell küldeni az üzembentartó székhelye (telephelye) szerint illetékes közlekedési igazgatási hatóságnak. Az engedély visszavonása bejegyzésre kerül a forgalmi engedélybe.

Jogsabály aktualizálásának lehetőségei: Napjainkban már egyre több autót szerelnek fel telekommunikációs helymeghatározó rendszerrel, melynek segítségével az üzembentartó vagy akár egy központi felügyeleti szerv is folyamatosan nyomon tudja követni a távfelügyelettel rendelkező gépjárművek mozgását. Amennyiben kötelezővé tennék a nyomkövető rendszer beépítését a megkülönböztető jelzés használatára jogosult járművekbe, megoldást jelenthetne a jelzés használatának automatikus regisztrálására, ezáltal a jogszabály ellenőrzésre vonatkozó passzusa értelmét vesztené, illetve új feltételként bekerülne 'a megkülönböztető jelzés ki-és/vagy bekapcsolt állapotára vonatkozó adatok lekérdezésére is alkalmas helymeghatározó rendszer megléte' tartalom.

A jármű rendeltetésére utaló jelzések, feliratok elhelyezésének ellenőrzését tárgyaló szakaszban meg lehetne határozni, hogy – lehetőség szerint – minden irányból jól látható módon kell elhelyezni a feliratokat.

A MEGKÜLÖNBÖZETŐ JELZÉS FELSZERELÉSÉNEK FELTÉTELEI

Jogsabályi háttér: 12/2007. (III. 13.) IRM rendelet a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának a szabályairól.

Jogsabály vonatkozó tartalma[1]: Megkülönböztető jelzés olyan járműre szerelhető fel, melynek üzemeltetőjét (*kivétel önkéntes tűzoltó egyesület és létesítményi tűzoltóság*), üzemeltetési célját jól látható és olvasható módon feltüntették a járművön;

Ellenben az üzemeltetőt és az üzemeltetés célját tartalmazó feliratok nélkül is felszerelhető a jelzés az alábbi szervezeteknél:

- Rendőrség és az Országgyűlési Őrség (védett személyeket szállító, kísérő, biztosító járművek),

- terrorizmust elhárító szerv (műveleti tevékenység végzésére rendszeresített gépjárművek),
- büntetés-végrehajtási szervek (fogvatartottakat szállító és kísérő járművek),
- Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság (KKB) elnöke (hivatali járműve),
- katasztrófaveszély esetén a KKB elnöke által kijelölt szervezetek (a meghatározott feladat ellátására közvetlenül használt gépjárművek),
- Közbeszerzési és Ellátási Főigazgatóság (kiemelt államérdekből ellátandó feladatokat végrehajtó járművek),
- Honvédelmi Minisztérium (kiemelt államérdekből ellátandó feladatokat végrehajtó járművek),
- Külgazdasági és Külügyminisztérium (kiemelt államérdekből ellátandó feladatokat végrehajtó járművek),
- védett személyek szállítását és kísérését végzők.
- (zárt csoportban közlekedő (közrefogott) járművek).
- Nemzeti Adó- és Vámhivatal (bűnüldözésre használt járművek),
- Rendőrség (bűnüldözésre használt járművek),
- nemzetbiztonsági szolgálatok,
- büntetés-végrehajtási szervek,
- Legfőbb Ügyészség.

Jogsabály aktualizálásának lehetőségei: Amennyiben a sürgősségi halottszállítást végző (hatósági) járművek jogosultságot kapnának a megkülönböztető jelzés használatára, szükséges lenne a feliratok felhelyezése alól mentesülő szervezetek felsorolását tartalmazó listát bővíteni.

A MEGKÜLÖNBÖZETŐ JELZÉS HASZNÁLATÁNAK SZABÁLYAI, FELTÉTELEI

Jogsabályi háttér: 12/2007. (III. 13.) IRM rendelet a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának a szabályairól.

Jogsabály vonatkozó tartalma[1]: A megkülönböztető jelzést csak a rendeletben, a jogszabályban és az engedélyben foglaltak szerint működtethető.

A gépjármű megkülönböztető jelzései csak akkor használhatóak, ha a feladat sürgős ellátása, a személy-, élet- és vagyonbiztonság, továbbá a védett személyek és kíséretük biztonsága érdekében az szükséges, és a forgalmi viszonyok azt indokoltá teszik.

A megkülönböztető jelzést használó gépjármű vezetője - a rendőr és a vasúti átjárót biztosító jelzőberendezések jelzéseit kivéve - a közúti jelzéseket, továbbá az 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet 24-43. §-okban foglalt rendelkezéseket (KRESZ szabályokat) figyelmen kívül hagyhatja, ha magatartásával a közlekedés biztonságát, valamint a személy- és vagyonbiztonságot nem veszélyezteti, és meggyőződött arról, hogy a közlekedés többi résztvevője az akadálytalan továbbhaladást lehetővé tette.

Amennyiben a gépjármű csak a megkülönböztető fényjelzést használja, akkor a gépjármű vezetője a megengedett legnagyobb sebességre vonatkozó rendelkezéseket figyelmen kívül hagyhatja, ha magatartásával a közlekedés biztonságát, valamint a személy- és vagyonbiztonságot nem veszélyezteti.

Megkülönböztető jelzéseket használó gépjárművek találkozása esetében - egymás közti viszonyukban - az általános szabályok az irányadók.

A megkülönböztető fényjelzést - ha a jármű olyan helyen áll meg, ahol a megállás egyébként tilos - működtetni kell. Megkülönböztető hangjelzést álló járművön használni nem szabad.

A megkülönböztető jelzéseket használó gépkocsit tompított fényszóróval lakott területen belül nappal és jó látási viszonyok között is ki kell világítani.

Megkülönböztető jelzést használó járművet csak egészségügyi és pályaalkalmassági követelményeknek megfelelő személy vezethet. (Kivétel: katasztrófa(helyzet) esetén KKB elnöke és a KKB elnöke által kijelölt szervezetek.)

A megkülönböztető jelzés használatának kezdetét és végét azonnal be kell jelenteni. A sürgős betegszállítást végző szervezeteknek és a háziorvosi központi ügyeleteknek az Országos Mentőszolgálat területileg illetékes megyei mentésirányító központjába, egyéb szervezeteknek a saját ügyeleteikre, illetve annak hiányában vagy egyéb akadály esetén a kiindulási hely szerint illetékes rendőri szerv tevékenység-irányító központjába.

A megkülönböztető jelzést használó jármű vezetőjének menetlevélben vagy annak megfelelő más okmányban rögzítenie kell elindulás előtt a jelzés használatának kezdetét, végét és az útvonalat. Amennyiben az adatok indulás előtti rögzítése késlelteti a veszély elhárítását, akkor a veszély elhárítását követően kell elvégezni az adminisztrációt. A szerv vezetőjének gondoskodnia kell az okmányok negyedéves ellenőrzéséről.

A megkülönböztető jelzés használatát engedélyező hatóság az engedély érvényességének időtartama alatt ellenőrzés céljából kérheti a menetlevél vagy az annak megfelelő más okmány, illetve azok másolatának bemutatását, melyet az engedélyre jogosult köteles átadni.

Mobil (mozgatható) megkülönböztető fényjelzést csak a feladat végrehajtásához szükséges időtartamra lehet a gépjárműre felhelyezni.

Védett személyt szállító jármű megkülönböztető jelzést akkor használhat, ha felvezető rendőrségi járművet követ vagy a védett személy biztonsága érdekében ez szükséges és a biztonságáért felelős személy elrendeli a jelzés használatát.

A KKB elnöke és az általa kijelölt szervezetek a megkülönböztető jelzést a katasztrófaveszély elhárítása, illetve a katasztrófa(helyzet) megszüntetése érdekében végzett feladataik ellátása során használhatják.

A KKB elnöke által kijelölt szervezetek járművezetői a megkülönböztető jelzés használatának időtartama alatt kötelesek a kijelölést tanúsító okmányt maguknál tartani.

Jogszabály aktualizálásának lehetőségei: 'Csak megkülönböztető fényjelzéssel közlekedés esetén' bekezdésnél meg lehetne határozni, hogy lakott területen 22-06 óra között – ha a forgalmi körülmények ezt lehetővé teszik és a közlekedés többi résztvevőjét nem veszélyezteti – a megkülönböztető hangjelzés használatának mellőzésére lehetőség van. Azon hangjelző berendezések esetén, melyek rendelkeznek „csökkentett hangerő” funkcióval, 22-06 óra között, lakott területen, lehetőség van a funkció használatára, ha ez a közlekedés többi résztvevőjét nem veszélyezteti.

'Megkülönböztető jelzést használó gépjárművet még nappal, jó látási viszonyok között is ki kell világítani a tompított fényszóróval' szakasz kiegészíthető lenne: tompított fényszóróval és, ha rendelkezik a jármű ködfényszóróval, ködzárófénnyel, akkor annak a használata is indokolt. Távolsági fényszóró-villogtató berendezést éjszakai látási viszonyok között tilos működtetni.

Amennyiben bevezetésre kerülne a megkülönböztető jelzés működését is „figyelni” képes helymeghatározó rendszer, a jelzés használatának regisztrálására és bejelentésére vonatkozó szabály aktualitását vesztené.

A mobil lámpa használatával kapcsolatos szabályt megfontolandó lenne a következő bejegyzésre módosítani: mobil lámpát – lehetőség szerint – csak bekapcsolt állapotban és a feladat végrehajtásához szükséges időtartam alatt lehet a gépjárműre felhelyezni.

Az új megkülönböztető jelzések világító (folyamatos fényt kibocsátó) funkcióval is rendelkeznek, ezért meg kellene határozni, hogy ezt a funkciót milyen esetekben lehetne használni (pl.: csak intézkedés során vagy preventív jelleggel is működtethető, a jármű álló vagy mozgó állapotában lehet a világító módot bekapcsolni, esetleg megállni tilos helyeken a villogó fény használatát kiváltja ez a funkció).

MEGKÜLÖNBÖZTETŐ JELZÉSRE VONATKOZÓ ÜZEMELTETÉSI MŰSZAKI FELTÉTELEK

Jogszályi háttér: 6/1990. (IV. 12.) KÖHÉM rendelet a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről.

Jogszály vonatkozó tartalma[4]: Villogó fényt bocsáthat ki a megkülönböztető lámpa, a lámpa villogásának egyenletesnek, jól érzékelhetőnek, a villogások számának percenként 90 ± 30 -nak kell lennie. Az első felvillanásnak a bekapcsolást követően legfeljebb 1 másodpercen belül kell bekövetkeznie.

A gépjárműre annyi megkülönböztető lámpát kell felszerelni, hogy a jelzés fénye minden irányból látható legyen és a lámpákat a lehető legmagasabban kell elhelyezni

A megkülönböztető lámpa fényének nappal, a ráeső napfényben legalább 150 méterről, sötétben, tiszta időben pedig - a jármű távolsági fényszórójának bekapcsolt állapotában is - legalább 300 méterről határozottan felismerhetőnek kell lennie. A megkülönböztető lámpa kék, vagy kék és piros villogó fényt bocsáthat ki.

A megkülönböztető fény- és hangjelzés használatára jogosult jármű elején 1 vagy 2 db kiegészítő megkülönböztető lámpát is el lehet helyezni. Ezek átvilágított felületének felső széle 1,50 méternél magasabban nem lehet.

A megkülönböztető lámpa elektromos kapcsolásának olyannak kell lennie, hogy a lámpa a vezetőüléshől minden más világító és fényjelző berendezéstől függetlenül - és a járművön lévő összes megkülönböztető lámpa csak együtt - legyen bekapcsolható. A megkülönböztető és a figyelmeztető jelzés használatára egyaránt jogosult gépjárművön a figyelmeztető lámpa csak hátrafelé sugározhat ki borostyánsárga fényt és az elektromos kapcsolásának olyannak kell lennie, hogy a megkülönböztető lámpa és a figyelmeztető lámpa együttesen ne legyen bekapcsolható.

A megkülönböztető jelzéssel rendelkező gépjárművet fel kell szerelni visszajelző lámpával, amely jelzi a járműre felszerelt megkülönböztető lámpa bekapcsolt állapotát.

A megkülönböztető hangjelzésnek, a gépjármű előtt 7 méter távolságban mérve hangonként 103 dB(A) és 120 dB(A) közti hangnyomásszintű hangot kell kibocsátani. A gépjárműre felszerelt megkülönböztető hangjelző berendezésre vonatkozó részletes hangtani követelményeket, valamint azok vizsgálatára és minősítésére vonatkozó feltételeket az MSZ 07-4009:1982 szabvány határozza meg.

A megkülönböztető lámpának felfelé 5, lefelé 20, kifelé 180 és befelé 180 fokos láthatósági szöggel kell rendelkeznie.

Jogszály aktualizálásának lehetőségei: Az új megkülönböztető fényjelzések világító fényt (cirkáló vagy helyzetjelző mód) is képesek kibocsátani, ezért az első bekezdés módosítására lenne szükség: Villogó vagy világító fényt bocsáthat ki a megkülönböztető lámpa. A világító funkció műszaki paramétereit is meg kellene határozni (pl.: felezett fényerővel kell világítania).

Egyes megkülönböztető jelzéssel rendelkező járművek fel vannak szerelve távolsági fényszóró villogtató elektronikával. Ez az elektronika felváltva és/vagy egyszerre villogtatja a jármű első lámpáiban található reflektor izzókat. A rendeletben definiálni lehetne ezt a fajta kiegészítő „megkülönböztető” jelzést is.

A modern fényhidak már több extra funkcióval is rendelkeznek, melyekhez eltérő színű és villogási/világítási módú fények társulnak (terelőfény, házszám megvilágító, stb.). Tisztázni kellene, hogy a megkülönböztető jelzés a fő funkciója (a kék vagy kék-vörös fény kibocsátása) mellett rendelkezhet kiegészítő reflektorokkal, forgalom irányítására, tájékoztatására szolgáló kiegészítő fényjelzésekkel. Ha szükséges tételesen fel lehetne sorolni az engedélyezett kiegészítő fényjelzéseket a műszaki paramétereikkel együtt, illetve, hogy mely járművekre lehet felszerelni kiegészítő fényekkel is rendelkező megkülönböztető jelzést.

A kiegészítő megkülönböztető lámpákból jelenleg egy vagy kettő szerelhető fel. Ez nagyon kevés. Ezek azok a lámpák, amik például a hűtőrácsnál vagy a szélvédő mögött találhatóak. Jelen szabály alapján sok megkülönböztető jelzéssel felszerelt jármű nem felel meg az előírásnak. A felszerelhető kiegészítő lámpák számát módosítására is szükség lenne: kiegészítő lámpából felszerelhető, egy vagy két darab az első szélvédő mögé, egy vagy két darab a hátsó szélvédő mögé, egy pár a jármű elején, egy pár a jármű hátulján, egy-egy darab a jármű bal és jobb oldalán, az első sárvédőn, egy-egy darab a jármű bal és jobb oldalán, a hátsó sárvédőn.

A megkülönböztető jelzés kapcsolójának működésére vonatkozó szabályokon is lehetne változtatni: csak a megkülönböztető fényjelzés bekapcsolását követően lehetséges a hangjelző készülék működtetése.

Azon járművek esetében, melyek kombinált funkciós megkülönböztető fényjelzéssel rendelkeznek (pl.: olyan fényhíd, amelynek a fénykibocsátási iránya beállítható) – ha a feladat végrehajtása során szükséges – a fényjelzések részleges működtethetőségét is engedélyezni lehetne. (Ezt a funkciót többnyire oszlopkíséret végrehajtása során alkalmazzák, amikor a fényjelzés a felvezetett járművek vezetőit zavarhatja, elvakíthatja.) Álló helyzetben a kiegészítő fényjelzések külön kapcsolhatóságát is lehetne engedélyezni, mert a kárhelyszínre érkezést követően nem biztos, hogy szükséges minden fényjelzőt működtetni, hiszen adott esetben ezek a kiegészítő fényjelzések csak fölösleges elektromos fogyasztók.

Nehezen értelmezhető, hogy a megkülönböztető és figyelmeztető jelzés használatára egyaránt jogosult jármű figyelmeztető jelzése miatt csak hátrafelé bocsáthat ki sárga fényt. Ezt a szabályt meg lehetne szüntetni, hiszen a gyakorlatban ezek a járművek (pl.: a Katasztrófavédelem által használt daru), ha nem használják a megkülönböztető jelzést, akkor figyelmeztető jelzéssel közlekednek, melynek minden irányból láthatónak kell lennie, hiszen a közlekedés többi résztvevője ezáltal kap információt egy fokozott figyelmet és óvatosságot igénylő (nehéz, széles, hosszú, magas, stb.) gépjármű közeledéséről.

Kötelezővé lehetne tenni a megkülönböztető fényjelzés bekapcsolt állapotát visszajelző lámpa mellett, a fényjelzés meghibásodott állapotát visszajelző lámpa beszerelését is.

Hangjelzők esetében meg lehetne határozni, hogy éjszakai körülmények között (22-06 óra), lakott területen, csökkentett hangnyomással is használható az a hangjelző berendezés, amely rendelkezik „hangerő csökkentése” funkcióval. A minimum dB. szintet is rögzíteni kell a szabályban.

A megkülönböztető fényjelzés belső láthatósági szögére vonatkozó szabály csak abban az esetben értelmezhető, ha a jelzés nincs beépítve a jármű tetőszerkezetébe.

Be lehetne vezetni egy típusjegyzéket a felszerelhető fény- és hangjelző berendezésekről, ezáltal meg lehetne akadályozni a rossz minőségű termékek felszerelését.

Célszerű lenne a fehér burával rendelkező (de kék, kék-vörös fényt kibocsátó) megkülönböztető fényjelzés felszerelését szabályozni, míg a fehér burás (borstyánsárga fényt kibocsátó) figyelmeztető fényjelzések és kiegészítő fényjelzések használatát megtiltani. (A LED-es technológia elterjedésével (RGB LED), már léteznek olyan lámpák is, melyek több színű fény kibocsátásra is alkalmasak.)

MAGATARTÁS A MEGKÜLÖNBÖZTETŐ JELZÉST HASZNÁLÓ JÁRMŰVEKKEL SZEMBEN

Jogsabályi háttér: 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól.

Jogsabály vonatkozó tartalma[5]: A megkülönböztető jelzéseket használó járművek, beleértve a zárt csoportban közlekedő járművek (pl.: delegáció) részére minden járművel,

minden helyzetben elsőbbséget kell biztosítani és akadálytalan továbbhaladását (ha kell félrehúzóással vagy megállással) lehetővé kell tenni.

A jelzést használó járművet megközelíteni, illetve mellette elhaladni csak fokozott óvatossággal szabad.

A megkülönböztető jelzést használó járművet tilos megelőzni, továbbá a követési távolságot úgy kell megválasztani, hogy az a közlekedés többi résztvevőjét ne zavarja.

A megkülönböztető jelzéseket használó gépjárműveknek a gyalogossal szemben is elsőbbsége van.

Osztott pályás úttesten (pl.: autópálya, autóút) forgalmi torlódás kialakulása esetén – megkülönböztető jelzést használó járművek közeledésekor – egy középső „folyosót” kell nyitni balra-jobbra történő lehúzóással, biztosítva ezáltal a jelzést használó jármű szabad elhaladását.

Jogszabály aktualizálásának lehetőségei: Az első pontot ki lehetne egészíteni azzal a bejegyzéssel, hogy amennyiben a megkülönböztető jelzést használó jármű akadálytalan továbbhaladása megállással vagy félrehúzóással nem biztosítható, tovább kell haladni, mindaddig, amíg nincs lehetőség a félrehúzóásra.

Bővíteni lehetne a jogszabályt a következő bejegyzéssel: Amennyiben a megkülönböztető jelzéssel rendelkező jármű fel van szerelve információs táblával, terelőfényvel vagy egyéb forgalomirányításra szolgáló fényjelző berendezéssel és azt használja, akkor ezeknek a jelzéseknek eleget kell tenni.

Világító megkülönböztető fényjelzést használó járművel szemben tanúsítandó magatartás hiányzik, logikusnak tűnik a fokozott óvatossággal történő megközelítés gyakorlatát alkalmazni, de ezt is szabályba kellene foglalni.

Osztott pályás úttesten, forgalmi torlódás kialakulása esetén már eleve félrehúzóva kellene „araszolni”, ezáltal a megkülönböztető jelzést használó jármű gyorsabban érhetné el célját.

MEGKÜLÖNBÖZTETŐ JELZÉS HASZNÁLATÁHOZ SZÜKSÉGES PÁLYAALKALMASSÁGI VIZSGÁLAT

Jogszabályi háttér: 41/2004. (IV. 7.) GKM rendelet a közúti járművezetők pályaalakmassági vizsgálatáról.

Jogszabály vonatkozó tartalma[6]: Előzetes pályaalakmassági vizsgálaton I-es alkalakmassági kategóriában szerzett alkalak minősítés szükséges a megkülönböztető jelzést használó gépjármű vezetéséhez.

A rendelet hatálya nem terjed ki a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, az önkormányzati tűzoltóság és a büntetés-végrehajtási szervezet állományába tartozó hivatásos szolgálati jogviszonyban álló azon személyekre, akik e szervek megkülönböztető jelzést használó gépjárműveinek vezetésére jogosultak és ilyen gépjárművet vezetnek, valamint azokra a hadkötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítő gépjárművezetőkre, akik megkülönböztető jelzést használó honvédségi tűzoltó és sebesültszállító gépjárművet vezetnek.

A pályaalakmassági vizsgálat elvégzésére vonatkozó kérelmet a járművezetőnek a Pályaalakmasság Vizsgálati Igazgatóságához kell benyújtani. Pályaalakmassági vizsgálatra az jelentkezhets, aki legalább két éve rendelkezik bármely nemzetközi kategóriában folyamatosan hatályos vezetői engedéllyel, és nem minősül kezdő vezetőnek.

A pályaalakmassági vizsgálat megkezdése előtt a gépjárművezetőnek igazolnia kell, hogy járművezetésre egészségi szempontból alkalak. Ez a PÁV vagy az NKH Központi Hivatalának határozatával, a vezetői engedély erre vonatkozó bejegyzésével, vagy az okmányiroda által kiállított PÁV minősítés igazolását tartalmazó okirattal igazolható.

Az I-es alkalakmassági kategória legfeljebb öt évig érvényes.

A pályaalkalmasságot pszichológusok vizsgálják, az egyéni adottságok figyelembevételével, egyedi elbírálás alapján alkotnak véleményt a vizsgált személy alkalmasságáról.

A pályaalkalmassági vizsgálat célja annak megállapítása, hogy a gépjárművezető

- alkalmas-e a közlekedési helyzetekhez való alkalmazkodáshoz,
- alkalmas-e a járművezetés közben jelentkező terhelés elviseléséhez,
- rendelkezik-e a jármű biztonságos vezetéséhez szükséges észlelési, döntési és cselekvési képességgel,
- képes-e elsajátítani a járművezetéshez szükséges ismereteket és készségeket.
- képes-e az időjárástól, napszaktól, útviszonyoktól, közlekedési körülményektől függetlenül járművet vezetni,
- alkalmas-e a közlekedési szabályoktól eltérő vezetési mód megválasztására,
- alkalmas-e a közlekedési előéletét tekintve.

A pályaalkalmassági vizsgálatnak ki kell terjednie:

- a reakciókészségre (reakcióidő, a döntésreakció pontossága, terhelhetőség),
- a figyelmi funkciókra,
- a közlekedési áttekintési képességre,
- a monotónia-tűrésre,
- a perifériás észlelés-nyomonkövetésre,
- a szenzomotoros képességre,
- a sebesség- és távolságbecslésre,
- a vizuális emlékezetre,
- az intelligenciára,
- a közlekedési magatartást befolyásoló fokozott baleseti veszélyeztetettségre utaló személyiségvonásokra,
- a viselkedési beállítódásokra.

A pályaalkalmasságot korlátozó vagy kizáró okok:

- elégtelen észlelési teljesítmény,
- a közlekedési helyzetek biztonságos megoldásához szükséges felismerési és döntési képesség hiánya vagy nem kielégítő szintje,
- a közlekedési helyzetek biztonságos megoldásához szükséges felismerési és döntési képesség hiánya vagy nem kielégítő szintje,
- a jármű irányításához szükséges mozgási képességek hiánya vagy nem kielégítő szintje,
- a figyelmi teljesítmény nem kielégítő szintje,
- az észlelési, a döntési és a mozgási tevékenység összerendezettségének hiánya,
- az értelmi működések nagymértékben csökkent szintje, ezen belül kiemelten ennek a gyakorlati gépjárművezetői tevékenységben való megnyilvánulása,
- a közlekedési magatartást befolyásoló személyiségvonások, amelyek fokozott baleseti veszélyeztetettségre utalnak,
- a gépjárművezetői teljesítmény szélsőséges ingadozása, terhelés, fáradtság vagy monotónia hatására,
- a jármű vezetéséhez szükséges jártasságok és készségek elsajátítására való képtelenség,
- a pszichés kifáradás,
- foglalkozási (életkori) sajátosságokból eredő, kedvezőtlen személyiségkép.

Jogszabály aktualizálásának lehetőségei: A második bekezdésben olvasható, hogy mely szervezetekre nem terjed ki a rendelet hatálya. Ebben a részben felsorolásra kerül a honvédségi tűzoltó vagy sebesültszállító gépjármű vezetője is, aki hadkötelezettség alapján teljesíti ezt a feladatát. A hadkötelezettség megszüntetése következtében a szabályt elavult, módosítása lenne szükséges: hivatásos vagy szerződéses jogviszonnyal rendelkező gépjárművezetők

ZÁRSZÓ

Véleményem szerint a megkülönböztető jelzésekkel kapcsolatos szabályozók tartalmukat tekintve jók, azonban mindenképp szükséges lenne a jelzések technikai fejlődésével és a megkülönböztető jelzést használó gépjárműveket érintő közúti balesetek vizsgálatával párhuzamosan a jogszabályokat is módosítani, aktualizálni. A szabályokban leírtakat, valamint a közlekedés során szerzett tapasztalatokat összegezve, elmondható, hogy gyakran helytelenül (szabálytalanul) működtetik a jelzéseket vagy éppen nem megfelelő (minőségű) jelzéseket alkalmaznak a jelzés használatára jogosult járművek vezetői. Nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a gépjárművezetők oktatására is, hiszen sok esetben rosszul reagálnak, esetenként pánikba esnek a megkülönböztető jelzéssel közeledő jármű láttán. Amennyiben a jövőben kellő hangsúlyt fektetnek az új generációs, minőségi megkülönböztető jelzések alkalmazásának körülményeire, a jelzést használók képzésére, valamint a gépjárművezetők oktatására, továbbá a hatályos szabályozók napra készen tartásában, az közlekedésbiztonság területén komoly eredményt jelentene.

Felhasznált irodalom

- [1] 12/2007. (III. 13.) IRM rendelet a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának a szabályairól
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0700012.irm, 2015. május 01.
- [2] Megkülönböztető jelzések képei (1. ábra)
<http://www.firetrucks.ca/ProductDetails.asp?ProductCode=FED-VisionSLRLightbar>
<http://www.lelong.com.my/federal-signal-11-tone-police-talking-siren-wireless-mic-eddy204-114814546-2012-10-Sale-P.htm>
<http://www.nanopuls.se/default.asp?locId=2&langId=2&subToSubId=222&headId=4&subId=103&pageId=222>
<https://www.emergencyequipmentshop.co.uk/content/federal-signal-lm500-beacon-scs1000>
<http://media.fedsig.com/graphics-library/spectralux-viper-s2>, 2015. május 02.
- [3] 59/2010. (OT 33.) ORFK utasítás a megkülönböztető jelzést adó készülékek felszerelése és használata engedélyezésével, illetve ellenőrzésével összefüggő rendőri feladatokról.
<http://kekroka.hu/?p=2080>, 2015. május 05.
- [4] 6/1990. (IV. 12.) KÖHÉM rendelet a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről.
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99000006.koh, 2015. május 09.
- [5] 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól.
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=97500001.KPM, 2015. május 14.
- [6] 41/2004. (IV. 7.) GKM rendelet a közúti járművezetők pályaalkalmassági vizsgálatáról.
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0400041.GKM, 2015. május 23.